

МОНГОЛ УЛСЫН
ЗАСГИЙН ГАЗАР

**ХӨДӨЛМӨР, НИЙГМИЙН
ХАМГААЛЛЫН ЯАМ**

**АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ ШИЛЖИЛТ ХӨДӨЛГӨӨНИЙ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛД ХИЙСЭН ҮР НӨЛӨӨНИЙ
ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН**

2022 он

ГАРЧИГ

НЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ	5
ХОЕР. ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ СОНГОСОН БАЙДАЛ	5
ГУРАВ. ХУУЛИЙН ТӨСЛӨӨС ҮР НӨЛӨӨ ҮНЭЛЭХ ХЭСГИЙГ ТОГТООСОН БАЙДАЛ	6
3.1. Шалгуур үзүүлэлт: “Зорилгод хүрэх байдал”	6
3.2. Шалгуур үзүүлэлт: “Практикт хэрэгжих боломж”	7
3.3. Шалгуур үзүүлэлт: “Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал”	7
3.4. Шалгуур үзүүлэлтүүд: “Ойлгомжтой байдал”, “Харилцан уялдаа”	7
ДӨРӨВ. УРЬДЧИЛАН СОНГОСОН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТЭД ТОХИРОХ ШАЛГАХ ХЭРЭГСЛИЙН ДАГУУ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛСЭН БАЙДАЛ	7
4.1. “Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтээр үнэлсэн байдал	8
4.2. “Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтээр үнэлсэн байдал	9
4.3. “Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал” шалгуур үзүүлэлтээр үнэлсэн байдал	9
4.4. “Ойлгомжтой байдал” шалгуур үзүүлэлтээр үнэлсэн байдал	11
4.5. “Харилцан уялдаа” шалгуур үзүүлэлтээр үнэлсэн байдал	13
ТАВ. ҮР ДҮНГ ҮНЭЛЖ, ЗӨВЛӨМЖ ӨГСӨН БАЙДАЛ	15
5.1. Шалгах хэрэгслийг хэрэглэсэн үр дүнг баримтжуулах	15
5.2. Үр дүнг үнэлэх нь	15
5.3. Үнэлгээг үндэслэн гаргасан зөвлөмж	16
АШИГЛАСАН ЭХ СУРВАЛЖ	17

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ЖАГСААЛТ

ААН	Аж ахуйн нэгж
АХШХТХ	Ажиллах хүний шилжилт хөдөлгөөний тухай хууль
НҮБ	Нэгдсэн Үндэстний Байгууллага
ОУХБ	Олон Улсын Хөдөлмөрийн Байгууллага
ТББ	Төрийн бус байгууллага
УИХ	Улсын Их Хурал
ХЗДХЯ	Хууль зүй, дотоод хэргийн яам
ХЗЗ	Хөдөлмөрийн зах зээл
ХНХЯ	Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам
ХЭДТХ	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай хууль

ХҮСНЭГТ

Хүснэгт 1. “Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үр нөлөөг үнэлэхээр хуулийн төслөөс сонгосон зүйл, хэсэг	7
Хүснэгт 2. Сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирсон шалгах хэрэгсэл	8
Хүснэгт 3. Зорилгод хүрэх байдал буюу хуулийн төсөлд тусгагдсан байдал.....	8
Хүснэгт 4. Хувийн хэвшилд тулгардаг голлох хүндрэл бэрхшээл, тэдгээрийг даван туулахад чиглэгдсэн зохицуулалт	9
Хүснэгт 5. Хэрэгжүүлэх субъект, уг субъектэд тухайн хуулийн зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх боломж, бололцоо /санхүү, хүний нөөц зэрэг/ байгаа эсэх	10
Хүснэгт 6. Хуулийн төслийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлагын хүрээнд хийсэн үнэлгээ	11
Хүснэгт 7. Хуулийн төслийн харилцан уялдаатай байдлын үнэлгээ	13

АЖИЛЛАХ ХҮЧНИЙ ШИЛЖИЛТ ХӨДӨЛГӨӨНИЙ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛД ХИЙСЭН ҮР НӨЛӨӨНИЙ ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

НЭГ. ЕРӨНХИЙ ЗҮЙЛ

Энэхүү үнэлгээний ажлын зорилго нь Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн зүйл, хэсэг, заалтад тодорхой шалгуур үзүүлэлтийн дагуу дүн шинжилгээ хийх, үр нөлөөг тооцож, давхардал, хийдэл, зөрчлийг арилгах, хуулийн зүйл, заалтыг ойлгомжтой, хэрэгжих боломжтой байдлаар боловсруулах, улмаар хуулийн төслийн чанарыг сайжруулахад оршино.

Үнэлгээ хийх хуулийн төсөл нь хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл хэлбэрээр боловсруулагдсан болно.

Үнэлгээний тайланг Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар батлагдсан “Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлал” /Цаашид “Аргачлал” гэх/-ын дагуу боловсруулж бэлтгэв.

Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх ажлыг Аргачлалын дагуу дараах үе шаттайгаар хийлээ. Үүнд:

1. Шалгуур үзүүлэлтийг сонгох;
2. Хуулийн төслөөс үр нөлөө үнэлэх хэсгээ тогтоох;
3. Урьдчилан сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирох шалгах хэрэгслийн дагуу үр нөлөөг үнэлэх;
4. Үр дүнг үнэлэх, зөвлөмж өгөх.

ХОЕР. ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТИЙГ СОНГОСОН БАЙДАЛ

Үнэлгээг хийж гүйцэтгэхдээ хуулийн төслийн зорилго, зорилт, хамрах хүрээ, зохицуулах асуудалтай уялдуулан, Аргачлалд дурдсан нийт 6 шалгуур үзүүлэлтээс дараах 5 шалгуур үзүүлэлтийг сонголоо. Үүнд:

1. Зорилгод хүрэх байдал;
2. Практикт хэрэгжих боломж;
3. Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал;
4. Ойлгомжтой байдал;
5. Харилцан уялдаа.

“Зорилгод хүрэх байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийг хуулийн төслийн зохицуулалт нь хуулийн төслийн үзэл баримтлалд дэвшүүлсэн зорилго буюу тулгамдсан асуудал, хүндрэл, бэрхшээлийг шийдвэрлэж чадах эсэхийг тогтоохын тулд сонгосон болно.

“Практикт хэрэгжих боломж” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн зохицуулалтыг дагаж мөрдөх буюу хэрэгжүүлэх боломж байгаа эсэхийг, мөн хэрэгжүүлэх субъект, байгууллага нь хэн байх вэ гэдгийг тогтоох, тэдгээр байгууллагад тухайн зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх боломжтой эсэхийг үнэлэхээр сонгов.

“Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал” шалгуур үзүүлэлтийг ашиглан хуулийн төслөөр үүрэг хүлээлгэсэн, шинэ бүтэц, чиг үүрэг нэмсэн зохицуулалтад шууд хамаарах этгээд уг зохицуулалтыг хүлээн зөвшөөрөх эсэхийг шалгаж үр нөлөөний үнэлгээг хийнэ.

“Ойлгомжтой байдал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийг хуулийн төсөл нь хэрэглэх, хэрэгжүүлэх этгээдэд ойлгомжтой, логик дараалалтай томъёологдсон эсэхийг шалгаж хянах байдлаар үнэлгээг хийхээр сонголоо.

“Харилцан уялдаа” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийг бүхэлд нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, холбогдох бусад хуульд нийцсэн эсэхийг Аргачлалд заасан асуултад хариулах байдлаар үнэлгээг хийхээр тооцов.

Хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийж тусгай тайлан гаргасан тул “Зардал” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийг сонгоогүй болно.

ГУРАВ. ХУУЛИЙН ТӨСЛӨӨС ҮР НӨЛӨӨ ҮНЭЛЭХ ХЭСГИЙГ ТОГТООСОН БАЙДАЛ

3.1. Шалгуур үзүүлэлт: “Зорилгод хүрэх байдал”

Энэ шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгасан хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, хэрэгцээ шаардлагад хуулийн төслийн зорилт, зохицуулалтууд нь нийцэж байгаа эсэхэд харьцуулах аргаар дүн шинжилгээ хийнэ.

Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалаас харвал хуулийн төсөл боловсруулах эрх зүйн үндэслэл нь доор дурдсанаар тодорхойлогдож байна. Үүнд:

- Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдрийн “Шинэ сэргэлтийн бодлого батлах тухай” 106 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ыг хэрэгжүүлэх эхний үе шатны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 6.3.5-д “Хувийн хэвшлийн гадаадаас авах ажиллах хүчний тоонд хязгаарлалт тогтоохгүй байх, хууль тогтоомжийн дагуу ногдуулах ажлын байрны төлбөрийг 50 хувиар хөнгөлөх” гэж заасан.
- Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 106 дугаар тогтоолын нэгдүгээр хавсралтаар баталсан “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын Төрийн бүтээмжийн сэргэлтийн хүрээнд “... төрийн зарим чиг үүргийг хувийн хэвшил, мэргэжлийн холбоодод шилжүүлнэ.” гэж заасан.

Хуулийн төсөл батлагдсанаар дээр дурдсан зорилтууд хэрэгжих хангалттай орчин бүрдэх эсэхэд дүн шинжилгээ хийхийн тулд хуулийн төслөөс холбогдох зүйл, заалтуудыг сонгон авч үр нөлөөг нь үнэлэв. Үүнд:

Хүснэгт 1. “Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд үр нөлөөг үнэлэхээр хуулийн төслөөс сонгосон зүйл, хэсэг

№	Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдсан зорилт	Сонгосон зүйл, хэсэг
1	Хувийн хэвшлийн гадаадаас авах ажиллах хүчний тоонд хязгаарлалт тогтоохгүй байх, хууль тогтоомжийн дагуу ногдуулах ажлын байрны төлбөрийг 50 хувиар хөнгөлөх.	Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэг (2/32 дугаар зүйлийн 32.5, 32.6 дахь хэсэг)
2	Төрийн зарим чиг үүргийг хувийн хэвшил, мэргэжлийн холбоодод шилжүүлэх.	Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг (1/6 дугаар зүйлийн 6.4 дэх хэсэг).

3.2. Шалгуур үзүүлэлт: “Практикт хэрэгжих боломж”

Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлд заасан зохицуулалтыг “Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтээр шалган, бодит байдалд хэрэгжих боломжтой эсэх, хэрэгжүүлэгч субъектүүдэд ачаалал, бэрхшээл учруулах эсэх, учирч болох эрсдэлийг бууруулах арга зам байгаа эсэхийг тодруулав.

3.3. Шалгуур үзүүлэлт: “Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал”

Энэ шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлд заасан зохицуулалтыг сонгон авч дүн шинжилгээ хийнэ. Ингэхдээ дараах асуултад хариулахыг эрмэлзсэн. Үүнд:

1. Хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх боломж хэр байгаа;
2. Хэрэгжүүлэх субъект байгаа эсэх;
3. Хэрэгжүүлэх субъект байгаа бол түүнд тухайн хуулийн зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх боломж, бололцоо /санхүү, хүний нөөц зэрэг/ бий эсэх зэрэг асуудлын хүрээнд үр нөлөөг үнэлсэн болно.

3.4. Шалгуур үзүүлэлтүүд: “Ойлгомжтой байдал”, “Харилцан уялдаа”

“Ойлгомжтой байдал”, “Харилцан уялдаа” гэсэн 2 шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хуулийн төслийг бүхэлд нь авч үзэхээр тооцлоо /Хуулийн төсөл 2 зүйлтэй/.

ДӨРӨВ.УРЬДЧИЛАН СОНГОСОН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТЭД ТОХИРОХ ШАЛГАХ ХЭРЭГСЛИЙН ДАГУУ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨГ ҮНЭЛСЭН БАЙДАЛ

Үнэлгээний өмнөх үе шатуудад хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх шалгуур үзүүлэлтийг сонгож, үр нөлөөг үнэлэх хэсгээ тогтоосон тул тэдгээрт тохирох шалгах хэрэгслийг дараах байдлаар харуулъя. Үүнд:

Хүснэгт 2. Сонгосон шалгуур үзүүлэлтэд тохирсон шалгах хэрэгсэл

№	Сонгосон шалгуур үзүүлэлт	Үр нөлөөг үнэлэх хэсэг	Шалгах хэрэгсэл
1	“Зорилгод хүрэх байдал”	Хуулийн төслийн үзэл баримтлал, хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйл	Зорилгод дүн шинжилгээ хийх
2	“Практикт хэрэгжих боломж”	Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйл	Хууль хэрэгжих боломжид дүн шинжилгээ хийх
3	“Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал”	Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйл	Хувийн хэвшилд тулгарч байгаа хүндрэл бэрхшээл, тэдгээрийг даван туулахад чиглэгдсэн зохицуулалтыг харьцуулж үнэлэх
4	“Ойлгомжтой байдал”	Хуулийн төсөл бүхэлдээ	Хуулийн төсөл нь хэрэгжүүлэх, хэрэглэх этгээдүүдэд ойлгомжтой байдлаар томъёологдсон эсэхийг шалгах
5	“Харилцан уялдаа”	Хуулийн төсөл бүхэлдээ	Хуулийн төслийн уялдаа холбоог шалгах

Дээр дурдсан шалгах хэрэгслийн дагуу хуулийн төслийн үр нөлөөг дараах байдлаар үнэллээ.

4.1. “Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтээр үнэлсэн байдал

Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдсан зорилтуудыг хангах эрх зүйн зохицуулалтыг хуулийн төсөлд тусгасан байдлыг авч үзье.

Хүснэгт 3. Зорилгод хүрэх байдал буюу хуулийн төсөлд тусгагдсан байдал

№	Үзэл баримтлалд тусгагдсан зорилт	Зорилгод хүрэх байдал буюу хуулийн төсөлд тусгагдсан байдал
1	Хувийн хэвшлийн гадаадаас авах ажиллах хүчний тоонд хязгаарлалт тогтоохгүй байх, хууль тогтоомжийн дагуу ногдуулах ажлын байрны төлбөрийг 50 хувиар хөнгөлөх.	Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт зааснаар Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсэн нь зорилгод нийцэж байна. Үүнд: 2/32 дугаар зүйлийн 32.5, 32.6 дахь хэсэг: “32.5.Аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газраас бусад төрийн өмчит хуулийн этгээдийн гадаад ажилтны ажлын байрны төлбөрийг Засгийн газрын шийдвэрээр хөнгөлж, чөлөөлж болно.

		32.6.Монгол Улсын урт, дунд хугацааны хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт туссан тохиолдолд ашигт малтмал, газрын тосны салбараас бусад салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллагын гадаад ажилтны ажлын байрны төлбөрийг хөнгөлж болно.”
2	Төрийн зарим чиг үүргийг хувийн хэвшил, мэргэжлийн холбоодод шилжүүлэх.	Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт зааснаар Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах хэсэг нэмсэн нь зорилгод нийцэж байна. Үүнд: 1/6 дугаар зүйлийн 6.4 дэх хэсэг: “6.4.Хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага тусгай зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгохтой холбоотой эрхээ Зөвшөөрлийн тухай хуульд заасны дагуу шилжүүлж болно.”

4.2. “Практикт хэрэгжих боломж” шалгуур үзүүлэлтээр үнэлсэн байдал

Энэхүү шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж, байгууллагын ажил олгогчид, ажил олгогчдын төлөөлөлтэй санал солилцсон болно. Түүнчлэн холбогдох байгууллагын статистик мэдээ, хуулийн төсөлд ирүүлсэн саналуудад дүн шинжилгээ хийн шалгасан. Хуулийн төсөл нь нэг талаас, Монгол Улсад мөрдөгдөж байгаа төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийг дэмжих талаарх бодлого, хууль тогтоожид бүрэн нийцсэн, нөгөө талаас, аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын гадаадын ажилтны ажлын байрны төлбөрийг хөнгөлөх нь хувийн хэвшилд ирэх ачааллыг бууруулах, хөрөнгө оруулагчдыг дэмжих, эдийн засгийг сэргээх практик ач холбогдолтой байхаар байна.

4.3. “Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал” шалгуур үзүүлэлтээр үнэлсэн байдал

1. Төслийг хэрэгжүүлэх боломж хэр байгааг үнэлсэн байдал:

Энэхүү хуулийн хэрэгжилтэд хувийн хэвшилд тулгардаг голлох хүндрэл бэрхшээл, тэдгээрийг даван туулахад чиглэгдсэн зохицуулалтыг дараах хүснэгтэд харьцуулж үнэлэв.

Хүснэгт 4. Хувийн хэвшилд тулгардаг голлох хүндрэл бэрхшээл, тэдгээрийг даван туулахад чиглэгдсэн зохицуулалт

№	Голлох хүндрэл, бэрхшээл	Хэрэгжүүлэх боломж
1	Төрийн зарим чиг үүргийг хувийн хэвшил, мэргэжлийн	Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт зааснаар Хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн

	холбоодод шилжүүлэх үйл явц удаашралтай, эрх зүйн орчин бүрдээгүй	захиргааны төв байгууллага тусгай зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгохтой холбоотой эрхээ Зөвшөөрлийн тухай хуульд заасны дагуу шилжүүлж болох боломжтой болжээ.
2	Дотоодоос хангах боломжгүй, хомсдолтой байгаа ажлын байранд гадаад ажилтан авч ажиллуулж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллагуудын гадаадын ажилтны ажлын байрны төлбөрийг хөнгөлөх	Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн 2/32.6 дахь хэсэгт зааснаар Монгол Улсын урт, дунд хугацааны хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт туссан тохиолдолд ашигт малтмал, газрын тосны салбараас бусад салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллагын гадаад ажилтны ажлын байрны төлбөрийг хөнгөлж болох боломж бүрджээ.
3	Төрийн өмчит зарим хуулийн этгээд сул ажлын байрандаа ажилтан олж ажиллуулахад хүндрэл үүссэний улмаас гадаад ажилтан ажиллуулах зөвшөөрөл хүсэх тохиолдол сүүлийн жилүүдэд гарч, гадаадаас ажилтан авч ажиллуулах хэрэгцээ үүссэн. Гэвч тухайн байгууллагын төсөвт гадаад ажилтны ажлын байрны төлбөр төлөх төсөв батлагддаггүй.	Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн 2/32.5 дахь хэсэгт зааснаар Аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газраас бусад төрийн өмчит хуулийн этгээдийн гадаад ажилтны ажлын байрны төлбөрийг Засгийн газрын шийдвэрээр хөнгөлж, чөлөөлж болох боломж бүрдэхээр байна.

2. Хэрэгжүүлэх субъект байгаа эсэх болон уг субъектэд тухайн хуулийн зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх боломж, бололцоо /санхүү, хүний нөөц зэрэг/ байгаа эсэхийг үнэлсэн байдал:

Хүснэгт 5. Хэрэгжүүлэх субъект, уг субъектэд тухайн хуулийн зохицуулалтыг хэрэгжүүлэх боломж, бололцоо /санхүү, хүний нөөц зэрэг/ байгаа эсэх

№	Субъект	Гүйцэтгэх үүрэг	Боломж, бололцоо /санхүү, хүний нөөц зэрэг/ байгаа эсэх
1	Засгийн газар	Аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газраас бусад төрийн өмчит хуулийн этгээдийн гадаад ажилтны ажлын байрны төлбөрийг хөнгөлж, чөлөөлөх тухай шийдвэр гаргах.	Санхүү, хүний нөөц зэрэг боломж, бололцоо байгаа
2	Засгийн газар	Монгол Улсын урт, дунд хугацааны хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт туссан тохиолдолд	Санхүү, хүний нөөц зэрэг боломж, бололцоо байгаа

		ашигт малтмал, газрын тосны салбараас бусад салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгж, байгууллагын гадаад ажилтны ажлын байрны төлбөрийг хөнгөлөх асуудлыг Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хуулийн “Гадаад ажилтны ажлын байрны төлбөр төлөх, хөнгөлөх, чөлөөлөх, төлбөрийн зөрүүг буцаан олгох, тэдгээрийн бүртгэлийг хөтлөхтэй холбоотой журмыг Засгийн газар батална.” гэсэн 32.6 дахь хэсгийн дагуу тусган баталж, хэрэгжүүлэх.	
3	Хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага	Хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага тусгай зөвшөөрөл олгох, сунгах, түдгэлзүүлэх, сэргээх, хүчингүй болгохтой холбоотой эрхээ Зөвшөөрлийн тухай хуульд заасны дагуу шилжүүлэх.	Санхүү, хүний нөөц зэрэг боломж, бололцоо байгаа
4	Хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгж	Тусгай зөвшөөрлийн үндсэн дээр Монгол Улсын иргэнийг гадаадад хөдөлмөр эрхлэх, эсхүл дадлагажихад зуучлах үйлчилгээ эрхлэх.	Санхүү, хүний нөөц зэрэг боломж, бололцоо байгаа

Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлд дурдсан үүргийг хэрэгжүүлэхэд төрийн байгууллагуудад нэмэлтээр зардал шаардагдахгүй бөгөөд батлагдсан орон тоо, төсвөөр ажиллахаар тооцсон байна.

4.4. “Ойлгомжтой байдал” шалгуур үзүүлэлтээр үнэлсэн байдал

Шалгах хэрэгслийн дагуу хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан хууль тогтоомжийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага, 30 дугаар зүйлд заасан хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлагад нийцүүлэн боловсруулсан эсэхийг шалгав. Ингэхдээ хуулийн холбогдох заалтад дурдсан шаардлагыг хангасан эсэхэд үнэлгээ өгсөн. Үнэлгээний дүнг дараах хүснэгтэд харуулав.

Хүснэгт 6. Хуулийн төслийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлагын хүрээнд хийсэн үнэлгээ

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд заасан Хуулийн төслийн эх бичвэрийн агуулгад тавих нийтлэг шаардлага	
Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн зохицуулалт	Хуулийн төслийн зохицуулалтад үнэлгээ хийсэн байдал

<p>29.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээнд нийцсэн, бусад хууль, үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалтай уялдсан байх;</p>	<p>Уг хуулийн төслийн зохицуулалт нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалтай нийцсэн байна.</p>
<p>29.1.2.Тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд хамаарах асуудлыг бүрэн тусгасан байх;</p>	<p>Хувийн хэвшилд ирэх ачааллыг бууруулах, хөрөнгө оруулагчдыг дэмжих, эдийн засгийг сэргээх, хөдөлмөр эрхлэлтийн салбарт төр-хувийн хэвшлийн түншлэлийг дэмжих асуудлыг тусгасан байна.</p>
<p>29.1.3.Тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцааны хүрээнээс хальсан асуудлыг тусгахгүй байх;</p>	<p>Шаардлага хангасан.</p>
<p>29.1.4.Тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаанд үл хамаарах хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах буюу хүчингүй болсонд тооцох тухай заалт тусгахгүй байх;</p>	<p>Шаардлага хангасан.</p>
<p>29.1.5. Зүйл, хэсэг, заалт нь хоорондоо зөрчилгүй байх;</p>	<p>Шаардлага хангасан.</p>
<p>29.1.6.Хэм хэмжээ тогтоогоогүй, тунхагласан шинжтэй буюу нэг удаа хэрэгжүүлэх заалт тусгахгүй байх;</p>	<p>Шаардлага хангасан.</p>
<p>29.1.7.Бусад хуулийн заалтыг давхардуулан заахгүйгээр шаардлагатай бол түүнийг эш татах, энэ тохиолдолд эшлэлийг тодорхой хийж, хуулийн нэр болон хэвлэн нийтэлсэн албан ёсны эх сурвалжийг бүрэн гүйцэд заасан байх;</p>	<p>Шаардлага хангасан.</p>
<p>29.1.8.Тухайн хуулиар зохицуулах нийгмийн харилцаа, хуулийн үйлчлэх хүрээ, эрх зүйн харилцаанд оролцогч хүн, хуулийн этгээдийн эрх, үүрэг, зохицуулалтад удирдлага болгох, харгалзан үзэх нөхцөл байдал, нийтийн эрх зүйн этгээдийн чиг үүрэг, эрх хэмжээ, тэдгээрийг биелүүлэх журам;</p>	<p>Шаардлага хангасан.</p>
<p>29.1.9.Шаардлагатай тохиолдолд эрх зүйн хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын төрөл, хэмжээ, хуулийн хүчин төгөлдөр болох хугацаа, хууль буцаан хэрэглэх тухай заалт, хуулийг дагаж мөрдөх журмын</p>	<p>Шаардлага хангасан.</p>

зохицуулалт, бусад хуулийн зүйл, заалтыг хүчингүй болсонд тооцох, хасах заалт;	
29.1.10.Шаардлагатай тохиолдолд бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах болон хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай дагалдах хуулийн төслийг боловсруулсан байх;	Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шаардлага үүсэхгүй.
29.1.11.Хуулийн төсөл нь хуулийн зорилго гэсэн зүйлтэй байж болох бөгөөд зорилгод тус хуулиар хангахаар зорьж байгаа иргэний үндсэн эрх, бэхжүүлэх үндсэн зарчим, хүрэх үр дүнг тусгана.	Хуулийн төсөл нь нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хэлбэрээр боловсруулагдсан тул “зорилго” гэсэн тусгай зүйл тусгах шаардлага байхгүй.
Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 30 дугаар зүйлд заасан Хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлага	
30.1.1.Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуульд хэрэглэсэн нэр томъёог хэрэглэх;	Шаардлага хангасан.
30.1.2.Нэг нэр томъёогоор өөр өөр ойлголтыг илэрхийлэхгүй байх;	Шаардлага хангасан.
30.1.3.Үг хэллэгийг монгол хэл бичгийн дүрэмд нийцүүлэн хоёрдмол утгагүй товч, тодорхой, ойлгоход хялбараар бичих;	Шаардлага хангасан.
30.1.4.Хүч оруулсан нэр томъёо хэрэглэхгүй байх;	Шаардлага хангасан.
30.1.5.Жинхэнэ нэрийг ганц тоон дээр хэрэглэх.	Шаардлага хангасан.

4.5. “Харилцан уялдаа” шалгуур үзүүлэлтээр үнэлсэн байдал

Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлалд заасан “Хуулийн төслийн уялдаа холбоог шалгах” хэрэгслийн хүрээнд дараах асуултад хариулах замаар хуулийн төслийн уялдаа холбоог үнэлэв.

Хүснэгт 7. Хуулийн төслийн харилцан уялдаатай байдлын үнэлгээ

№	Асуулт	Үнэлгээ
1	Хуулийн төслийн зохицуулалт тухайн хуулийн зорилттой нийцэж байгаа эсэх	Тийм
2	Хуулийн төслийн “Хууль тогтоомж” гэсэн хэсэгт заасан хуулиудын нэр тухайн харилцаанд хамаарах хууль мөн эсэх	Тийм

3	Хуулийн төсөлд тодорхойлсон нэр томъёо тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн нэр томъёотой нийцэж байгаа эсэх	Тийм
4	Хуулийн төслийн зүйл, заалт тухайн хуулийн төсөл болон бусад хуулийн заалттай нийцэж байгаа эсэх;	Тийм
5	Хуулийн төслийн зүйл заалт нь тухайн хуулийн төслийн болон бусад хуулийн заалттай давхардсан эсэх	Үгүй
6	Хуулийн төслийг хэрэгжүүлэх этгээдийг тодорхой тусгасан эсэх	Тийм
7	Хуулийн төсөлд байх шаардлагатай зохицуулалтыг орхигдуулсан эсэх	Үгүй
8	Хуулийн төсөлд төрийн байгууллагын гүйцэтгэх чиг үүргийг давхардуулан тусгасан эсэх	Үгүй
9	Төрийн байгууллагын чиг үүргийг төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоодоор гүйцэтгүүлэх боломжтой эсэх	Хөдөлмөр эрхлэлтийн хувийн байгууллага, ажил олгогчдын холбоо, ТББ-аар гүйцэтгүүлэх боломжтой
10	Татварын хуулиас бусад хуулийн төсөлд албан татвар, төлбөр хураамж тогтоосон эсэх	Үгүй
11	Тухайн хуулийн төсөлд тусгасан тусгай зөвшөөрөлтэй холбоотой зохицуулалтыг Зөвшөөрлийн тухай хуульд тусгасан эсэх	Тийм
12	Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Монгол Улсын олон улсын гэрээнд заасан хүний эрхийг хязгаарласан зохицуулалт тусгасан эсэх	Үгүй
13	Хуулийн төслийн зүйл, заалт нь жендерийн эрх тэгш байдлыг хангасан эсэх	Тийм
14	Хуулийн төсөлд шударга бус өрсөлдөөнийг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх	Үгүй
15	Хуулийн төсөлд авлига, хүнд суртлыг бий болгоход чиглэсэн заалт тусгагдсан эсэх	Үгүй
16	Хуулийн төсөлд тусгасан хориглосон хэм хэмжээг зөрчсөн этгээдэд хүлээлгэх хариуцлагын талаар тодорхой тусгасан эсэх	Үгүй

ТАВ. ҮР ДҮНГ ҮНЭЛЖ, ЗӨВЛӨМЖ ӨГСӨН БАЙДАЛ

5.1. Шалгах хэрэгслийг хэрэглэсэн үр дүнг баримтжуулах

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд болон Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын хамтран баталсан үзэл баримтлалын хүрээнд боловсруулсан хуулийн төслийн хувилбарт энэхүү үр нөлөө үнэлэх судалгааны ажлыг хийлээ. Хуулийн төсөлд дүн шинжилгээ хийж, зорилгоо хангасан эсэх, практикт хэрэгжих боломжтой эсэх, бусад хуультай хэрхэн уялдсан, хуулийн төсөл батлагдсанаар бий болох эдийн засгийн үр дагавар, зардал тооцоо зэргийг судлахдаа холбогдох хуулиудаас гадна ашигласан эх сурвалжид дурдсан материалыг ашигласан болно.

5.2. Үр дүнг үнэлэх нь

Шалгах хэрэгслийг хэрэглэсэн үр дүнг баримтжуулах шатанд цуглуулсан мэдээ, мэдээлэлд тулгуурлан хуулийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх үед гарсан үр дүнг энэ хэсэгт нэгтгэж бичив.

1. “Зорилгод хүрэх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээний үр дүн

Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд тусгагдсан 2 үндсэн зорилтыг хангах эрх зүйн зохицуулалтыг хуулийн төсөлд бүрэн тусгасан байна.

2. “Практикт хэрэгжих боломж” гэсэн шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээний үр дүн

Хуулийг хэрэгжүүлэх байгууллагууд болох Засгийн газар, Хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгжүүд энэ хуулийн хэрэгжилтийг хангах боломжтой.

3. “Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээний үр дүн

Хувийн хэвшилд тулгараад байгаа гол бэрхшээлийг арилгах зорилгоор хуулийн төсөл боловсруулагдсан тул хүлээн зөвшөөрөгдөж, хэрэгжих бүрэн боломжтой байна.

4. “Ойлгомжтой байдал” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээний үр дүн

Хэрэглэх, хэрэгжүүлэх байгууллагууд хуулийн төслийг зөв зүйтэй гэж үзсэн байна.

Энэ шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 29, 30 дугаар зүйлийн дагуу үнэлж үзэхэд Монгол Улсын Үндсэн Хууль, бусад хууль, ОУХБ-ын “Хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлогын тухай” 122 дугаар конвенци, “Хөдөлмөрийн эрхлэлтийн хувийн

байгууллагын тухай” 181 дүгээр конвенци зэрэг олон улсын эрх зүйн хэм хэмжээтэй тус тус нийцсэн нь хуулийн төсөл ойлгомжтой болсныг тодотгож байна гэж үзлээ.

5. “Харилцан уялдаа” шалгуур үзүүлэлтийн хүрээнд хийсэн үнэлгээний дүн

Хуулийн төслийн дотоод уялдаа хангагдсан байна. Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах шаардлага үүсээгүй байна.

5.3. Үнэлгээг үндэслэн гаргасан зөвлөмж

Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг төр-хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг бэхжүүлэх, төрийн зарим чиг үүргийг хувийн хэвшлийн аж ахуйн нэгжээр гүйцэтгүүлэх, Коронавируст халдвар /КОВИД-19/-ын цар тахлын улмаас эдийн засагт үзүүлж байгаа сөрөг нөлөөллийг бууруулах, эдийн засгийн үр ашгийг нэмэгдүүлэх, эдийн засгийн сэргэлтийг эрчимжүүлэх, бизнес эрхлэлтийг нэмэгдүүлэхийн тулд хувийн хэвшлийн үйл ажиллагааг дэмжих зорилгоор боловсруулсан байна. Хуулийн төслийг “Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлал”-ын дагуу үнэлэхэд үзэл баримтлал болон хуулийн төслөөр тавьсан зорилгодоо хүрэх боломжтой, хуулийн төсөл боловсруулах шаардлагад нийцсэн байна.

---oOo---

АШИГЛАСАН ЭХ СУРВАЛЖ

Хууль тогтоомж, хуулийн төсөл

- Монгол Улсын Үндсэн хууль, legalinfo.mn
- Олон Улсын Хөдөлмөрийн Байгууллагын “Хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлогын тухай” 122 дугаар конвенци, түүнийг дагалдаж гарсан “Хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлогын тухай” 122 дугаар зөвлөмж, Зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх арга замын талаарх санал, “Хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлогын тухай (Нэмэлт зүйлүүд)” 169 дүгээр зөвлөмж;
- Олон Улсын Хөдөлмөрийн Байгууллагын “Хөдөлмөр эрхлэлтийн хувийн байгууллагын тухай” 181 дүгээр конвенци, “Хөдөлмөр эрхлэлтийн хувийн байгууллагын тухай” 188 дугаар зөвлөмж;
- “Хөдөлмөрийн ирээдүйн тухай” ОУХБ-ын Зууны тунхаг, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/---ilo-beijing/documents/publication/wcms_724946.pdf
- Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хууль
- Зөвшөөрлийн тухай хууль
- Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай хууль
- Хөдөлмөрийн тухай хууль
- Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан “Алсын хараа – 2050” баримт бичиг
- Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 106 дугаар тогтоолын нэгдүгээр хавсралтаар баталсан “Шинэ сэргэлтийн бодлого”
- Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 12 дугаар сарын 30-ны өдрийн “Шинэ сэргэлтийн бодлого батлах тухай” 106 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар баталсан “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ыг хэрэгжүүлэх эхний үе шатны үйл ажиллагааны хөтөлбөр
- Монгол Улсын Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 3 дугаар хавсралтаар баталсан “Хууль тогтоомжийн төслийн үр нөлөөг үнэлэх аргачлал”
- Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал
- Ажиллах хүчний шилжилт хөдөлгөөний тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл